

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote. Godišnja predajata Din 80 — Polugodišnje Din 41 — Trimesečno Din 22 — Za Ameriku godišnje dva dolara.

OGLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Pošt. Ček. Ureda, Zagreb, br. 38 004

Privatni telefon

preko dana br. 38 — preko noći br. 23 (interurban)

DALMATINSKI HRVAT

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

SIBENIK, 24. STUDENOGA 1923.

Br. 46.

Hrvatska borba i „političari po strani“.

Mnogi tzv. »političari po strani«, koji s osobitih obzira i zbog navodnog umirenja svoje savjesti ne će da igraju vrzino kolo političkog partizanstva, a hoće međutim da na lakonski način iznose svoje nazore u pustinji raznovrsnih dnevnih pitanja, nastoje gotovo sa nekom preciznošću, kao geometri, koji isključivo govore o nekoj apsolutnosti, da svedu tijek nutarnjih naših prilika na jednu izlaznu tačku, s koje bi započeo novi državni i narodni procvat.

U našim novinama, a i na raznim političkim sastancima raspredaju se na dugo i široko naše unutrašnje dogodovštine i nema dvojbe, složni smo u tome, da su one, koli socijalne, koli političke naskroz rastrovane, upravo gnjile, da ih svaki narodni i misaoni čovjek, obuzet osjećajem pravedne reakcije, kad god je riječ o poboljšanju našega društva i našeg političkog sređivanja, uzima kao rezultat najšire hipetrofije usijanih političkih mozgova.

Tako raspredaju, koje bez razloga graniči često puta sa dubokom sentimentalnošću, a više puta i neiskrenošću, u toliko je dobro i uvjerljivo, što barem teoretski paralizira a priori stanovite socijalne i političke pretenzije i što stvara dojam, da se napose za naš politički život ima da nađe jedna platforma, sa koje bi se usvojilo ono istinski demokratsko principiolo na-

načelo, sadržano u deklaraciji Prava čovjeka i građanina.

Moramo priznati, nije to loše poimanje ljudi čisto spekulativnih nazora, koji, da bogme, ne vode nimalu računa o jednoj važnoj istini, da, naime, prirodni izljevi pojedina i naroda drugčijeg mentaliteta neprestano variraju prema raznim naravima. Dapače njihova plaha zabrinutost, koja se često išćahuri u šarenjaštvo, ima čvrstog oslonu u činjenici, da ovakovo kaotično nezdravo stanje, vodi podpunno negaciji vanjske politike kao i unutrašnjem ekonomskom i socijalnom rasulu.

Ali, neka za čas oprostite tzv. »političari po strani«. Lijepo je kazao jedan stari mislioc, da će, naime, konj, koji nije mesožderac, osuditi lako vuku, koji napada i proždire, na, da ga tako isto neće suditi lav; ili bolje ono, što je kazao g. Gallilei: »Glupost je tražiti filozofiju, da ti kaže istinu, kad imaš pred očima široko iskustvo«.

Pri ovoj gornjoj apotezi istine, usprkos blagih i otmenih savjeta naših »političara po strani«, usprkos njihove zakučaste osude za one, koji su skrivili današnje derutno socijalno i ekonomsko stanje, pogotovo današnje napete odnose između nas Hrvata i naše braće Srba, izbija s izvjesne strane lavska otpornost političke osebnosti kao simbol isključive afirmacije zasebnog

političkog života i zasebnih jačih prava.

Glupost je nadasve i uistinu nezahvalan posao natezati dnevna teška naša pitanja na tankočutnost i zgoljno frazerstvo, kad na svoje oči vidimo, da nam takovo filozofiranje ne pomaže i da se i dalje u svakom pogledu i na svakom polju privrednog i političkog života tiče u osjetljivu i najsvetiju stranu hrvatskog naroda.

Bilo je vrijeme, kad je svakome bilo jasno, da se je hrvatski narod bio emancipovao od regionalnog političkog gledišta i od prejudicijalnih forma historičko političkih. Bilo je doba, kad je hrvatski narod bio zagrlilo i upio ideju jugoslavenske ideologije, vjerujući u nepokolebivost svetih ljudskih prava. Pa zašto se onda čude svi ti razni bojovnici i »političari po strani«, što je, usljed svjesnih izazova, usljed neshvaćanja prilika i usljed egoističkih ciljeva, hrvatski narod odlučio da provodi svoj stari, pošten i pravedni metodičko politički život, u čežnji da postigne u ovoj državi jednaka prava i osnaži jednake dužnosti?

Zašto se sa strane takovih ljudi tendenciozno napada čista hrvatska svijest, baš stoga, što joj je izvor političke borbe samoodržanje i zaštita vlastite individualnosti?

Ljuto se varaju svi oni koji mislo, da će prozirnim napadajem na Radića i Trumbića polvojiti hrvatske redove. Mnoge su povjesne revolucije poubijale osobe, nu nijesu za to ideju. Ideja hrvatskog naroda, kao zgoljni odraz hrvatske duše i kao smisao bratske uzajamnosti triunfira danas u najsvetijoj borbi za ljudske pravice. Politička Janusova glava ne može i ne će više zbijati šale hrvatskim narodom. Ni oni, koji hoće da mačem uzdrže naše narodno jedinstvo, ni oni šarenjaci, koji iza kulisa blagoglagoljivo preporučuju i osuđuju, ne će odvratiti hrvatski narod sa stano-višta pravice i morala. Hrvatska svijest, odana samo istini, nebeži od ljudi okruglih kao kocke, niti od četverouglastih kao kocke, već od onih, koji su ustrojani kao bubanj, koji gdejan s jedne strane, izgleda krogac, a s druge strane kao kocka. S ovime je obilježena intencija hrvatske borbe.

Nedostojna rabota.*)

Nije nam ni na kraj pameti, da nekoga branimo ili da se uplićemo u stvari, za koje su pozvane nadležne vlasti da kažu svoj sud. Naprotiv, kao javno glasilo mi tražimo i zahtijevamo, da se za svakog i sa svakim, postupa po zakonu, da se

pravda strogo vrši i da se krivci kažne.

Isto je tako naša dužnost, da dignemo svoj glas i da kritiziramo da bilo čiji rad, kada ustanovimo da i same vlasti prekorače svoj djelokrug, pa se hotice ili nelotice,

Radićevi uspjesi u Londonu.

XXVIII pismo g. Radića je osobito važno za naše prilike. U razgovoru sa jednim engleskim političarom, narodnim poslanikom, ovaj je dokazao g. Radiću, kako su svi politički krugovi u Englezkoj proti današnjem beogradskom centralizmu i kako Englezi u nijednoj stvari nijesu tako složni kao u tom, da na Balkanu i u srednjoj Evropi ne smije nikada zavladata ni Turska ni Njemačka, ali niti Rusija i Italija, pa niti — Francuska. — Evropi je potrebna takva Jugoslavija, koja je jaka zadovoljstvom i sporazumom i za to čestita g. Radiću, što je našao tako zgodnu formulu za sporazum Hrvatske sa Srbijom; »ni podložnost ni odcjepljenje, neko suradnja u potpunjoj državnoj i narodnoj ravnopravnosti«.

U drugom dijelu tog pisma g. Radić opisuje svoj razgovor sa gla-

sovitom englezkom spisateljicom Durhan, koji u glavnom glasi:

»Srpski činovnici ne znaju ni za pravednost ni za čovječnost. Mi smo Hrvati imali napredni kazneni zakon i još napredniji kazneni postupnik, a oni su to jednostavno ukinuli i sveli svoj zastarjeli kazneni zakon i uveli divljački kazneni postupnik. Dvadeset tisuća naših seljaka bilo je pozatvarano, a obično su bili i izbatinani i to tako strašno, da su mnogi od toga i umrli. Naši zakoni kao zakoni jednoga prosvjedenoga naroda ne dopuštaju batinanja. Sad je to obična stvar. Mi zahtijevamo priznanje, da smo samostalan narod. Austrija nas je kao narod priznala; Srbi ne će o tom ni čuti. Oni ne priznaju ni Slovence za narod, koje je Austrija također priznavala. Oni nam silom nameću svoje srpsko narječje u školama i uredima usprkos našem čisto književnom jeziku. Najstrašniji je njihov postupak u Ma-

cedoniji. Sav narod tamo govori, da mu je bilo bolje i pod Turskom. Macedonci naime nisu Srbi, a sad ih hoće svom silom posrbiti. Srpski činovnici izvršuju tamo pravu strahovladu i neograničenu pljačku. Tko se prituži, toga tako izbatinjaju, da se više ne usudi ni pisnuti. Ima slučajeva, da na sajamske dane činovnički najamnici preobučeni kao komitadžije otjeraju rogatu stoku i ovdje i jednostavno natjeraju u dvorište kojega višega činovnika, a taj seljaci izjavi, da su blago otjerali bugarski četnici i da je on odredio potjeru za njima. Nesretni seljaci ne usudjuju se zahtijevati svoje blago, premda ga vide i poznaju u dvorištu uredske zgrade. U Crnoj Gori narod se bio opro tomu nasilju, ali zato ga je naša strahovita sudbina. Sva je Crnogora upustošena i sva neizrecivo trpi. Svi mi koji smo žrtve ove politike, pitamo, zašto nas je Evropa bacila u ovu nesreću. Mi pi-

tamo, kakva je korist Evropi od toga, da se s nama postupa kao sa svinjama, a ne kao s ljudima. Zato mi zahtijevamo pravednost i tražimo, da sami odlučimo u svojim poslovima. Pogreška, a i nepravedno je dozvoliti polu prosvjedenom narodu, da vlada nad narodom, koji je od njega kulturniji. Mi Hrvati imamo zapadnu kulturu i naobrazbu, a nipošto bizantsku (istočnu ili Grčku). Mi, Slovenci i Hrvati, kojima spadaju i Dalmatinci, svi mi katolici i bosansko-hercegovački muslimani; — svi mi zahtijevamo od Evrope samo pravednost. Ja ponavljam, da smo mi proti svakomu nasilju i krvo-proliću. Mi ne želimo upotrebiti protiv Srba ona ista paklenska sredstva, kojima se služe proti nama. Mi želimo da pravednost nadvlada krivicu, a prosvjeta divljaštvo. Do te pobjede mora doći. Vlada nasilja i zastrašivanja mora prestati na cijelo svijetu«.

bace u vrlog političko stranačke borbe, i udaraju bez temelja i skrupula po pojedincima, nasljedjuć u plivima zagrižljivih partizana.

Ovo što se je dogodilo posljednih dana, teško da bi se moglo dogoditi u Tunguziji, a kamo li u jednoj prosvjetljenoj i ustavnoj zemlji.

Stanovita klika si je preuzela da pošto poto uništi moralno i materijalno dvojicu Hrvata, jer su joj ovi, kao dvije jake otporne jedinice, trn u oku. Ta klika u kojoj je skupljen pravi društveni talog, ne preza pred ničim da postigne svoj cilj. Proračunala je da joj za to može najbolje poslužiti, jedan carininski proces, koji se bio zaveo na prvi kolovoz ove godine. U taj proces, o kojem znaju već i vrabci na krovovima pričati, pokušali su da upletu i rečenu dvojicu. Proces se je vodio skoro mjesec dana, bez uspjeha, dok se nije najednom, jedna demokratska perjanica prijavila na carinarnicu, kao prijavitelj (dovodnik). Taj isti je za doba talijanske okupacije lijepo objave, na vratima lokala „*chiuso per le feste natalizie*“. Kada sva ta rabota nije mogla donijeti željene rezultate, uplela se i policija, koja je i onako tu stvar sa strane vodila. Pokušalo se sa svakojakim srestvima, koja su dovela do poznate novinske izjave radi korupcije i do više kaznenih parnica.

Iza toga jer ni to nije moglo naškoditi rečenima, izgledalo je da je na carinarnici zavladao dub pravednosti i poštovanja zakona. Počelo se ispitivati predložene svjedoke i dokaze, a to je značilo riješenje objave.

Klika to nije išlo u račun, i videći time svoju blamažu, uspeva, da ispitivanje svjedoka i dokaza bude prekinuto, bez ikakva razloga i obrazloženja, a iza toga izdana osuda bez ikakva temelja, dokaza, i svjedoka, — plod političke mržnje i osvete.

Još prije nego li je to „rešenje“ bilo priopćeno osuđenjima, bio je štampan jedan lažni, klevećnički i uvredljivi letak, i po noći na 18 o. m. j., nalijepljen po zidovima i stupovima po cijelom gradu i varošu, a sutradan razdijeljen po Mandalini, Zablacu, Krapnju i Dubravi, sa namjerom da se ocrni i pobudi mržnja proti dvojici naših sugrađana.

Pitanje je kako i ko je mogao doći do te, još nepriopćene i neizvršive osude, kada carinarnica, pu zakonu nemože da izruči takove osude ni samim osuđenima, već samo onda, ako to zaltraže pismenom molbom? Ko je mogao dati u štampu jednu osudu prije negoli su za nju i sami osuđenici doznali? Je li se time carinarnica ogriješila o uredovnu tajnu i povrijedila zakon? Mi ne znamo, ali moguće u zakonu stoji, da je sve dopušteno kada se radi o Hrvatima.

Dakle. Letci su bili nalijepljeni na više stotina mjesta, sa puno pažnje, pak je zbilja čudnovato i teško je vjerovati da policija nije to opuzila. Da nije možda, makar i pasivno učestvovala, tim više što je znala, za te letke, kada je dobila cenzuru 10 komada? Sve se to kula u jednoj

te istoj kuhinji, koja je policiji dobro poznata, kao što je namja poznato tko je te letke, ponio solhom iz Šibenika i po Splitu ih dijelio.

U istinu je žalosno, kada se do ovoga dolazi i kada se u ovako sramotnu kampanju i državni uredi povlače. Tim žalosnije, jer je to uvidila i Carinarnica, koja je kako nam kažu, dala po svojim organima te letke skidati. U ostalom to je došlojan završetak svoga nedostojnog početka.

Gospodu, koja se bave ovim poslovima, pa ako im je, kako oni kažu, do narodnog dobra, upućujemo na „državotvorne“ novine, u kojima će naći na hiljade slučajeva korupcije i nemoralna počinjena po vlastodršcima. Eto im dovoljno materijala.

Cilj je ovom tendencioznom prikazivanju, sa strane spomenute klike, da zavara javnost. Ali ovim nije stvar svršena, jer će naša dužnost biti, da javnost obavjestimo o konačnom svršetku, koji mora obzirom na gore navedeno, biti sasvim drugčiji.

* Primamo od prijatelja van uredništva i rado svrstavamo.

Hrvatski Radiša u Dalmaciji.

Ovo čovjekoljubivo društvo sa središnjom upravom u Zagrebu namještava siromašnu djecu naših radnika i težaka u zanat i trgovinu. Brine se za stan, hranu, obksbru svojih pitomaca, i vrši vrhu njih roditeljske i skrbničke dužnosti. Dosada je iz naše Dalmacije po ovome društvu, namješteno više stotina mladića. Svrha je društvu: Gospodarski preporod našega naroda bez razlike političkog osjećaja. Dr. Luka Senjak glavni osnivač društva i njegov glavni povjerenik i nadzornik, u svrhu društvene organizacije, kroz tri godine putovanja obišao je Hrvatsku i Slavoniju, Vojvodinu Megjmurje, Bosnu i Hercegovinu uzduž i poprijeko, od grada do grada obišav sva veća mjesta, a početkom prosinca dolazi i u našu Dalmaciju da u svim većim mjestima osnuje radne odbore Hrvatskog Radiše, sakupi članove društva i doprinose za gradnju Doma Hrv. Radiše u Zagrebu, u kojemu će biti smješteno 300 dječaka sa potpunom opskrbom stanom i hranom, posebnom Upravom za nadzor i odgoj radišinih pitomaca. Dolazak Dr. Senjaka u naše krajeve toplo pozdravljamo, te ga našemu općinstvu toplo preporučamo, da se i poput drugih pokrajina i naša Dalmacija odazove u vršenju uzvišene zadaće ovoga društva u korist naše siromašne mladeži, potrebne odgoja i nauka, da joj se tako ljepša i sigurnija budućnost i materijalni opstanak osjegura. —

Prodajem dok zaliha traje. (povjerenog mi od Jose Jurina.)

STAROG PROŠEKA. MARKO STOJČIĆ

† Marko Ivanković nova žrtva orjunaškog terora.

Marko Ivanković, siromašni polstolar u Dubrovniku, odlučni hrvatski omladinac, u nd 9. o. m. j. kada je pošao, da u maloj »Trgovačkoj kavani«, za večeru bijelu kavu popije, bio je zaskočen i napadnut od organiziranih zločinaca, po određenom za taj napadaj, planu. Dok je on tu mirno i sam samcat sjedio, objesna i plaćenička rulja od desetak fašista, navali na njega, kao divlje kvožeodne zvijeri, te nakon što su ga sa nožicom od stola, na dva mjesta ranili na glavi, tako da se je obliven krljuju onesvjestio ispašio u tako onesvjestjena, hitac iz revolvera ravno u trbuh. Nakon toga je cijela četa, sa rezervom od 50 njih, zaposjela ulicu i insulirala prolaznike Hrvate. Vlasniku kavane, koji je došao pitati, da mu plate račun za polupane stvari, vodju ovih zlikovaca Brčić iz Vinkovaca (navodni ubojica Sočel, udari šakom u oči.

Policija kao obično, došla je nakon gotova čina, a samo se po sebi razumije, da nije nikoga uapsila! Dolućenog i na pola mrtvog Ivankovića otpremila je u bolnicu. Sutradan je policija, neke ispitivala, i odmah kao nevine pustila na slobodu. Ali je i Državno odvjetništvo povelu izvide, pak je odmah 8 fašista zatvorilo, kasnije još 4., tako da ih je 12 u zatvoru.

Na 12. ovoga, čestili Marko je nakon operacije, u 10 sati preminuo. Odbor dubrovačkih Hrvata, na 14. ovoga priredio je borcu i hrvatskom mučeniku, Marku Ivankoviću, veličanstven sprovod, pravu manifestaciju Hrvatsku, kojemu je učestvovalo čitavo dubrovačko građanstvo, u iz pijetela prema pokojniku bili su svi dućani i radnje zatvorene.

Hrvatska Atena, skladni, mirni i ugledjeni Dubrovnik, nije eto ostao pošteđen od terora, ovih razbojnika. Dubrovački Hrvati su upravo ogrčeni, nad ovim novim umorstvom, kojim je pokošen jedan mladi život, samo zato jer mislio i osjećao hrvatski, a koji nije nikada mislio, da će nakon podnešenih progonsva u Zadru, nakon ropstva u Italiju, samo zato što je Hrvat, moral poginut u »oslobodjenju« otačbini.

Koliko i dokle će još morati Hrvati doprinasti krvave žrtve i ginuti mučeničkom smrću, u borbi za jednakost i ravnopravnost? Dokle će vlastodršci, oružavati, protežirati i tolerirati, da organizirane zlikovačke bande počinjaju nekažnjeno umorstva nad bespravnim Hrvatima.

Ali doći će ipak jednom dan, bratskog sporazuma, a taj dan će biti, dan obračuna i suda, nad janičarima i izdajcima vlastitog naroda.

Neka je čast, poštovanje i slava hrvatskom mučeniku Marku Ivankoviću!

Svi su poštteni...

Pošten je Pašić, ali milion ruskih carskih rubalja nije pre'ao nijednom dobrotvornom društvu.

Pošten je Laza Sekvestar, ali daje u besćenje svojim prijateljima sekvestrirana imanja i poklanja svom »taku« Teokareviću tuđu ratnu oštetu.

Pošten je i Marko Trifković, ali ujdurisa jednu »Uredu« te diže za 30.000 poratnih dinara kuću, koja je pre rata vredila oko 50.000 din.

Pošten je i Ninčić, ali podiže skupocjene vile i palače.

Pošten je i Ljuba Jovanović, pa poslije rata ne samo isplati svojih triestak menica, nego podiže i trokatnicu, koju su mu radili bugarski zarobljenici.

Pošten je i Dr. Velizar Janković, ali plati za most kod Pančeva sto miliona više, nego što je audio jedanao vrlo ozbiljan ponudjač.

Poštena je i vlada, ali hećuje da otkupi za 145 miliona željeznicu, koja je prije 3-4 god. prodana za dvadeset.

A šta da kažemo o Moskvi koja je prekupljena za državu za duplu cenu od one što ju je privatno kupac platio, pa o telegrafiji bez žica, pa o njemačkoj stoci, pa o starim markama, pa o liferovanju šećera i mnogim drugim aferama Pašićevog sina.

Ali i policija je sjajna i poštena. Već o Ranku Trifunoviću i njegovom poštenju pisano je u »Republici« i suviše. Njegove afere zna cela južna Srbija.

Pošten je i Milorad Vujičić, ali njegovi »ispravni« računi o potrošenom novcu za vreme izbeglištva još stoje u nekom potoku.

Pošten je i upravnik beogr. policije Manojlo Lazarević, ali ma se na državnom automobilu donose drva (možda su i ona država), pa ta drva čuvaju državni žandarmi, pu ubacuju u podrum državni robijasi pa će ih ovi, izvesno, i besplatno stragati.

Ceo je režim »pošten« ali ministarske afere narasle kao Čimboraso, te zasjenile sve skandale koji su dosad postojali u svetu.

Ako nismo odneli rekord u čemu drugom, u korupciji zacelo tučemo ne samo evropski Zapad nego i azijski Istok.

Ko će ko naša S. H. S. III
Swift (Republika).

Ustrišci.

Nekad i sad. G. Ruša Milošević završuje svoju knjigu „Timočka Buna“ ovako:

„Srpski narod je primio iz ruku kralja Milana jedan najspokojumijih Ustava, koji je premapotpisao kao Predsednik Ministarskog Saveta Nikola Hristić, najreakcionarniji Ministar.

Politički paradoksa.
To je bilo 1888. god.
— A danas.

Najreakcionarniji Ustav u Evropi „ovaj turski Ustav“ dala je zemlja radikalna stranka (Uz pripomenu Turaka).

Ovo istina nije nikakav politički paradoks već političke posledice tada radikalne stranke, koja se danas, mirne duše, može nazvati bivša radikalna stranka, pošto se odrekla svog radikalnog programa.

Nov naziv. Juče smo izneli da će se radikalna stranka od sada zvati **Kraljevska Privilegovana Radikalna Stranka**...

Čujmo da će jedan od poslanika predložiti da se naša država od sad naziva: **Država raskraljice Sofije, gospodina Bratiana i Kraljevića Pašića**. Jer današnja vlada, a preko nje i cela zemlja služi njihovim bilo političkim bilo materijalnim interesima...

Tutto uno. Za vreme evropskog rata, na naše potsmehe o talijanskoj hrabrosti, Talijani su nam odgovarali uvek: „u Srbiji su svi građani Ministri, a svi vojnici oficiri“. (Tutti civili ministri, tutti soldati ufficiali).

Na ovo me potseli posljednji generalni ukaz. Zar se ne bi moglo reći: „u Jugoslaviji su svi radikali ministri, a svi beloruski generali“.

Zar ne bi imali pravo?

! ? !

Gospodine Pašiću, vi ste pljunuli u lice celom Srpskom Narodu kada ste doveli u krvavo odbranjeni Beograd, srpskog krvoloča bivšu grčku kraljicu Sofiju. (sestru Vilimovu).

Francuski poslanik je dao satisfakciju i Srpskom Narodu, kad na svečanom prijem u dvoru nije hteo primiti njenu nedostojnu ruku. Hvala vam, gospodine Simone, republikanski predstavniče!

Sram vas bilo, gospodine Pašiću, predstavniče monarhije SHS. (Republika).

„Jugoslovenski“ tercet. *Srpska država, švabski zakoni, i turska sila*, tako je prema tvrdjenju „Politike“ jedna starica Srпкиnja u Bosni uzviknula usred banjalučkog suda.

Odavno nije o našoj zemlji rečena bolja i tačnija karakteristika! I sve će tako i ostati dokle god ovo trojbratstvo: radikali, Švabe i džemijet ostane na upravi ove jugoslovenske države.

Znao je pesnik šta je hteo reći sa onim znamenitim stihovima: „Nastanuće poslednje vrijeme“...

Domaće vijesti.

Izbori za J. Akadem. Potpornog Društvo. Nekidan je obavljen izbor za ovo ataleško društvo, koje je je ujedno reprezentantom sveučilišta u Zagrebu. Hrvati su bili podijeljeni u više grupa, dok su Srbi izišli kompaktni na izbor podkrijući se imenom Jugoslavena, privukavši sobom i nešto Hrvata, koji ne će da budu Hrvati, i kojima imponira demokratsko „brusko veče“ Tako su ovi iznijeli relativnu većinu. Velika krivnja za ovaj hrv. neuspjeh pada i na neke dalmatince, onu „rusicu“, koja se još nije istrijebila Nije to „rasica“, potulijani, kako je držbe u Zagrebu, nego su to čistokrvi hrvatski odrodi, koji ne znaju drugog jezika od svog hrvatskog, ali u Zagrebu govore „talijanski“, jer je to „finije“.

Još veća krivnja pada na neku mladu hermafroditku gospodu zagrepane, koji se iz onalovaženja ne upisuju u J. A. P. D. jer im se teško dizati iz kavana i s korza. Pljuska po obrazima sadašnje hrvatske sveučilišne mladosti!

Kulučenje. Otkako se je počelo govoriti, da će se izglasati zakon o kuluku, sličan onomu sredovječnom, znali smo unapred da to neće biti ništa zdravoga, i ispravna, i što bi moglo da donese ovoj zemlji kakove koristi, računajući da će se sve to opet izabrati u partajiske svrhe. I niko se ne prevariti! Ne radi se o tomu, da li je težak namet dati 14 radnih dana, kao kuluk ili ne, jer bi se tomu svak lako prilagodilo, tim više kada bi vidio plod svojih ruku i od toga izravno crpao korist. Tu se radi o kolosalnim sumama, koje su dužni davati oni, koji moraju jer ne mogu raditi plaćati iskup od kulučenja u novcu. Takovi moraju plaćati kuluk, prema izravnom porezu koji im je odmjeren, tako da neki poreznici prema toj skrižaljci moraju za otkup platiti do 700 dana, što iznaša Din. 14.000—godišnje ili poprilično 14% vrhu odmjerenog poreza. Zar to nije strašno! Iz sljedećeg prikaza se vidi tačno, koliko koji poreznik mora u to ime da plati.

Godina broji 365 dana, a ako poreznik plaća izravno poreza: 10—300 dinara mora raditi 28 dana, 300—500 dinara 42 dana, 500—1000 din. 56 dana, 1000—10.000 din 140 dana, 10.000—50.000 din 280 dana, 50.000—100.000 dinara 420 dana, a preko 100.000 din. na više — 700 dana.

Najgore su pogodjeni, oni najmanji poreznici. Ako netko plaća 100 din. izravno poreza, oboljelih je sa 28 dana kuluka. Ako ne će ili ne može platiti, a građanin je, mora kulučiti 28 dana. Onaj pak koji može da plati, plaća 500 din., čime mu je povišen izravni porez sa 50%.

Međutim s razloga što je to podiglo veliku graju u nekim većim mjestima Srbije, među samim radikalima, radi počinjenih zlostupotreba kod sprovođenja kuluka izgleda, po najnovijim vijestima, da će se ta uredba nešto predecesiti, a najviše radi toga što su radikale, počeli napuštati listom njihove pristaje. Mi to gledamo skeptom i vjerujemo, da će to možda radikali urediti kamo kod svojih, a da će za „prečanske“ vrijeme ostati uredba u kreposti.

Pobjeda hrvatske misli u Virovitici. Na 11. ovoga mj. su se provodjajući izbori za gradsko zastupstvo u Virovitici. Biorba je bila žestoka, a radikalno nasilje je postiglo kulminaciju. Upotrebili su sva moguća sredstva i korupciju, samo da se što više uguši hrvatstvo Virovitice. Mita, obećanja i prijetnje nješu im pomogle, jer je hrvatska svijest sjajno pobjedila. Ukupno je palo 1208 glasova, a od toga za Hrvate 1018, a za 190 za sve ostale izrode i poturice. Tako su sami Hrvati dobili 18 od 24 gradska zastupnika. Živili Virovičički Hrvati!

Gradske vijesti.

Zadušnice za pok. Marka Ivankovića, koji je poginuo u Dubrovniku, od razbojnicke fašističke ruke, obdržavati će se u ponedjeljak jutro u 6 sati u crkvi Gospe Vanka grada. Hrvatima i omladinca na znanje!

Šubičevac. Ovih dana se je inicijativom općinske uprave opet uspostavilo društvo za polješavanje grada pod imenom „Šubičevac“. G. Marko Stojić za svoga načelnikovanja, još natrag petnaestak godina, je bio glavni pokretač i stvaratelj toga društva, koje je za vreme rata i kasnije bilo svim obustavilo svoje djelovanje. Dužnost je svakoga građanina, ljubitelja ovog zaupuštenoga grada da podupre i da se upiše kao član toga društva.

Doli Hrvati! Doli Separatisti!... Krdo pijanih Orjunaca, pod vodstvom agenta belam i jednog narednika u noći iz subote na nedjelju (18 tek), klatarilo se je cijelu noću nač, naravno pod zaštitom lamic, po Varošu i Crnici, i sa časama punim rakije u ruci, divljački se deralo i smetalo noćni miri vičući: „Doli Hrvati! Doli Separatisti“ i dr. O deranju i valjanju po cesti osobito

su se istakli ispod kuće G. M. Ž. - Ne čudimo se Orjunacima, da prave ovakove izgrede, i izazove, jer su oni za to i plaćeni: ali se čudimo ponašanju onoga, koji je plaćen i pozvan da takove ispade i izgrede suzbija. — Do koga je nek providi!

Vatrogasci. Nova Uprava Dobrov. Vatrogasnog društva nailazi na sto jada i muka, da namakne potrebite pare, za preuredjenje i reorganizaciju društva, koje je osobito za okupacije Talijanske bilo potpuno uništeno, tako da se može kazati, da je skoro propalo.

Skoro sve kuće i pokretine u Šibeniku su osigurane kod raznih osig. društava, koje poprečno godišnje utjeravaju premiju od 200.000.— Onaj mizerni doprinos od 2% za vatrogasno društvo iznosio bi dakle Din. 4.000.— godišnje, tako da bi za račun našeg vatr. društva do danas, računajući od evakuacije talijanske, imalo biti uplaćeno barem Din. 10.000.—, ne uzimajući u obzir, onaj iznos, koji je ležao kod Zemaljskog Odbora u Zadrdu do oslobođenja, a za kojega se ne zna kamo je svršio.

Upozorava se upravu Vatrogasnog društva na ove okolnosti, a njezina zašada da se i u interesu društva i građanstva, čim prije obrati Pokrajinskoj Vladi i zatraži da joj se izruči cijeli iznos, koji se kod nje nalazi jer to i po pravu pripada društvu. Za današnje prilike nijesu to bog zna kakove svote, ali „zrno po zrno godišno, kamen do kamena palača“.

Sv. Cecilija. U četvrtak na 22. ovoga mjeseca, bio je blagdan sv. Cecilije, zaštitnice glazbe. I Šibenska Glazba, je proslavila taj dan svečano. U jutro je u 8 sati obišla grad udarajući, na podne je odsvirala na „malom trgu“ birani program, a u večer su svi glazbari imali skupnu večeru, kojoj je djelomično prisustvovala i Uprava glazbe, sa predsjednikom Općine.

Porezna pljačka. Pod ovim naslovom je „Narodna Straža“ nedavno donijela iscrpiv članak. Čujemo ovih dana da se bune neki demokradi, da su im odmjereni veliki porezi. Kada su drugim građanima bili odmjereni teški porezi na ratni dobitak, koji bi bili prava nepostojnost za ove, kada bi ih morali plaćati, onda su ta gospoda „Državotvorni“ sa nepritajenim godovanjem to odobravali. Odobravali su i to kada su razni njihovi došutnici, za nagradu bili potpuno oslobođeni od poreza, dok su se drugi svjajali pod teretom teških nameta. Trpili su i to, ti prijatelji pravice i ravnopravnosti, dok je naravno njima stalo dobro, da na čelu poreske oblasti, svaki čovjek bez propisanih kvalifikacija, nepravnik, — dok čak i u Biogradu na moru to mjesto pokriva jedan pravnik — a sada se i proti tomu bune. Dobro je da to osjete i na svojim plećima, a krivice neka potraže u svojim redovima. U ostalom čemo nastojati čim prije i ciframa prikazati i usporediti, nepravdnost dosadašnjih poreznih odmjerenja.

Čokolj pasu. Usljed naradne općinske Uprave i radi sumnje da imade bijesnih pasa u gradu, ovih dana se je izvršio pravi pokolj pasa. Nego za požaliti je to što su dvojica trojica, koja su taj posao obavljala, uzeli to kao neku vrst „vježbanja u pucanju“, kada su bijedne životinje puštali, a onda za njima pucali, tako da su se prolaznici zgražali.

Bezakonje šibenske policije. Na 4/9 ove god pomorski kapetan G. Stipe Duhović, iz Zlarina, bio je upušten po policajcu Carevici i pridržan na policajskoj stanici, bez ikakva razloga i povoda, presirajući na njega, i prijeteljeći mu na razne surove načine da dobjede od njega neke izjave. U zatvoru je odsjedio 25 sati, bez da mu je bio propćen razlog upuštenju, bez da je bio osuđen, i tako mu proti jasnom slovu čl. 5. Ustava ograničio slobodu.

Ali ako znamo da je ovo glas vapijućeg u pustinj, slobodni smo ipak uputiti državno odvjetništvo, što će poduzeti u ovoj stvari i što je poduzelo u već poznatoj stvari protuzakonitog pritvora g. Nike Fržopa.

† Ruža ud. Isler umrla je na 18 ovoga mjeseca u duhokoj starosti.

† Žanja ud. Ana, majka našeg vrijednog pristaše, papučara Marka Zajca, umrla je u 80 godini. Naše saučesice!

Ne vrieme. U četvrtak na večer, je harao ciklon po nekim krajevima I u Splitu je bio strašan i nanio je velike štete. Kod nas je više sličilo jednom velikom prolomu oblaka i nije bilo većih šteta, osim što je grom udario u jednu kuću na Steinbeisu i priča se da je proleto pokraj nogu jednog mehanika.

Dvojni savez, je na putu da postane trojni. I ako treći član, — plaćeno kletelo, uzdržavao ko zna čijim sredstvima, služi gospodar, koji kad zajmi 70.000.— din., uzima mjenicu od 100.000.— din., — nije ravan mogućnicima dvojnog saveza, jer on samo mali „musso“ lini, ipak ga primaju u savez, radi njegovog blatnog perca, koje zna dobro blatiti u jednom blatnom, kakov je i on, lističu. Osobito je stariji član saveza, često na konferencama i ugodnom šaporkanju s njime, kada mu daje materijala i podatke za daljni „rad“. Pružit će se u ostalom, tog gospodi, propjednicima morala i pravde, lijepa prilika, da se pozabave raznim moralnim aferama, „javnim tajnama“, u kojima neki od njih igraju glavnu ulogu, da se i na tom polju pokažu u pravom svijetlu. Malo strpljenja, gospodo!

Pćelarska izložba bila je u Sarajevu a ne u Zagrebu, kako su pogrešno donijeli u zadnjem broju.

Vinarska Zadruga. Obavješteni smo da se je ustanovio promicateljni odbor, za osnivanje Vinarske Zadruga u našem gradu. To bi bilo od velike i neprocjenive koristi za naš vinorodni kraj, koji može se reći žive iskušuju o vinu. — Naša je želja da ne ostane samo kod Odhora i praznih riječi, već da se to provede i u djelo, a dužnost je svakog rodoljuba, da iskreno nastojanje oko ostvarenja te Zadruga, pa s koje strane ovo dolazio, podupre.

Općinska Štedionica. Prošle nedjelje na zboru zemljoradničke stranke u Šibeniku, bilo je odlučeno da se poradi oko toga, da se čim prije osnuje općinska štedionica.

Opit Pokrajinskoj Vladi „Hrvatski Klub“ u Šibeniku prikazuje je još natrag 7 mjeseci društvena pravila na odobrenje Pokrajinskoj Vladi. Poslo promicateljni Odbor uze intervencije do danas nije dobio nikakova odgovora na svoj podnesak, to se o ovim putem obraća, tražeći riješenja. — (Da pravila nijesu zaspala kod policije? O. U.)

OPĆINA ŠIBENIK

Br. 15030 Šibenik, dne 23. XI. 1923.

Raspisnatječaj

Raspisuje se natječaj na više mjesta redara pri ovoj općini.

Natjecatelji moraju podnijeti svoje molbe vlastoručno napisane i redovito biljegovane najdalje do 15/XII o. g. do kojeg dana traje rok natječaja.

Svaki natjecatelj mora molbi priložiti isprave, kojima će dokazati: a) neporočnost ponašanja b) poznavanje srpsko-hrvatskog jezika u čitanju i pisanju c) tjelesnu i duševnu sposobnost za vršenje redarstvene službe d) eventualno do sada obavljene službe e) da nije mladji od 21 i da nije stariji od 40 godina f) da nije oženjen g) da je državljanin S. H. S.

Pravi odnosaji redara općine šibeničke uređeni su osnovom o mirovinama i mirovinskoj zakladi, odobrenom u sjednici opć. Vijeća od 10/11 1912. Priznaju se i dodaci na skupocini i pauzali za odijelo.

Služba je pri nastupu pripremena t. j. pokusna za rok od godine dana nakon kojega roka dotičnik može biti imeaovan stalnim s pravom na mirovinu, ako zadovoljava. Predsjednik Općine (M. P.) **BLAŽEVIĆ, v. r.**

Izdav i odg. urednik: M. Berović, pravnik
Tisak: Pučka Tiskara — Šibenik

Mali oglasnik.

Temeljna takso 6 Dinara. Za svaku riječ 50 para. Za deblja slova dvostruko se uračunava. Plaća se unaprijed.

Ženidba Jedan naš prijatelj u Americi (Maidsville-Monongjila) da sada kada je trudom i znanjem slekao u Americi prilično imanje obratio se je nama, da bismo mu pripravili jednu viednu, merljivu, radinu i poštu djevojku, koja bi mu imala biti družica.

Podpuno ime, prezime i adresu dotičnog Hrvata nalaze se u našoj Upravi, i ona djevojka, koja bi želila stupiti u dopisivanje s njim može istu uz diskreciju kod Uprave dobiti.

Trgovina koža i posfolarskog pribora

Beljan i Batušić Ogulin

nudja uz najniže dnevne cijene sve vrsti koža kao: Waches polovice - Krupone tu i inozemne u svim težinama, tabanice, Vratove - trbušine, kravine, Pitlinge crne i žute, Box, Ševro crni i u bojama, Sevret, ovcinu, Blauk, svinjinu, i. t. d, također sav pribor a poglavito: Podkove za cipele, Tacks čavlića, kremu, Wasellin, konac. bičeve i. t. d.

Vlastita radiona gornjih djelova.

Naručbe obavljaju se odmah, prema želji željeznicom odnosno parobrodom ili poštom.

Za dobru robu i solidne cijene jamčimo.

PRODAJE

se u Zagrebu u najprometnijoj ulici kuća prizemna sa dva stana, jedan od tri a drugi od jedne sobe sa svim nuzprostorijama, sa gradilištem i dvorištem u površini circa 600 č. hv. zajedno sa trgovinom dobro uvedenom gradjevnom materijala. Na raspolaganje stoje dvije stajne dva magazina velika šupa, poslovnica sa telefonom od dvije sobe, sve električno rasvjetljeno.

Za preuzeti i useliti se po mogućnosti čim prije. — Cijena svema Din. 1,250.000.—

Samo ozbiljne upite pod „Prilika“ na upravu ovog lista.

KRUMPIRA

bijeloga, zdravog, suhog za jelo prebranoga bez zemlje nudja svaku količinu

VLADO STEFANOVIĆ
DARUVAR (HRVATSKA)

Posjetiocima morskih kupališta, putnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni,

Hotel „Dalmacija“

u Tivtu, jedan sat vožnje parobrodom od željezničke postaje Zelenika.

Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najljepšem mjestu Bokë i u blizini najvećeg i najljepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište u neposrednoj blizini.

— Cijene vrlo umjerene. —

IVO FAZO, TIVAT,
Dalmacija.

150 hektolitara zdrava vina

na prodaju. Ozbiljni reflektanti nek se obrate na

MATU VLADIĆA

PREVIĆ-LUKA (Kotar ŠIBENIK)

Cijene umjerene.

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebne za sva glazbila.

Dragutin Šepek, Zagreb

Prilaz 35. Prilaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“

za lak, firnajs, terpentin, ulje, petroleum, kandidate itd. Patentne limenke za uljene boje itd.

Odlikovana Vošarnica

DIPLOM. PJEČAR **STO ČULAR** VOŠARSKI MAJSTOR
ŠIBENIK

IZRADJUJEM :

sve vrsti svijeća, duplira, uskršnjih stojnica (cerea) sa svim urešnim znakovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PRERADJUJEM :

prama želji sve vrsti svijeća iz voštanib ulomaka i okapina.

PRODAJEM :

finog vrcanog **MEDA** naravnog i sa mog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, gripa, prehlade itd.

KUPUJEM :

sve vrsti voštanib okapina, ulomaka i žutog voska
Sve uz povoljne cijene!

MATE PRGIN -- ŠIBENIK

Veliki pribor šešira i sagova
domaćih tvornica.

Trgovina mješovitih robe.

I. Bos. Hec. tvornica turpija
JOSIP MEGLIĆ

Vareš Majdan Željezara

Preporuča sve vrsti novih turpija i rašpa na veliko i za malo te prima na novo oštrenje i strošene. Cjenici na zahtjev badava i franco.

KRUMPIRA

Zdrava, birana, slavonskog bijela najbolje vrsti

nudja svaku količinu na wagone
Trgovina Zemačkih Plodiva

IVAN VRKLIJAN
DARUVAR (SLAVONIJA).

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo.

Jelačićev trg. 4. — **ZAGREB.** — (vlastita palača)

Dionička glavica: s pričuvima Din. 28.000.000.—
K 112.000.000.—

Telefon: 2-85, 7-96, 11-94, i 15-54.

Brzoplat: Trade i Trgobank.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Alifilirani zavodi: U svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije. Izravne veze sa prvorazrednim bankama u cijeloj Evropi, te Americi.

Prima: uložke na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak.

Eskomptira: mjenice i devize.

Financira i osniva: obrtnička trgovačka i industrijalna poduzeća.

Kupuje i prodaje: valute, devize i vrijednosne papire.

Podjeljuje: predumove na vrijednosne papire.

Burzovne naloge: obavlja kulantno i točno.

Izdaje: čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu — i inozemna mjesta.